

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

توجه به میل جنسی زن در فقه، قوانین ایران و

اسناد بین المللی حقوق بشر

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد مطالعات زنان (حقوق زن در اسلام)

استاد راهنما:

دکتر مهدی عباسی سرمدی

استاد مشاور:

دکتر ابوالحسن مجتهد سلیمانی

دانشجو:

سروش فرازمند

شهریورماه ۱۳۹۷

صفحه تصویب پایان نامه توسط هیئت داوران

تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب ..... دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته
دکتری تخصصی در رشته ..... که در تاریخ
..... از پایان نامه / رساله خود تحت عنوان

.....
.....
.....

..... با کسب نمره ..... و درجه ..... دفاع نموده ام، بدینوسیله متعهد
می شوم:

- ۱) این پایان نامه / رساله حاصل از تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده کرده ام، مطابق ضوابط و رویه معمول موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوط درج کرده ام. در صورتی که اثبات شود که این پایان نامه / رساله به شخص دیگری تعلق داشته است، دانشگاه می تواند مدرک تحصیلی اینجانب را ابطال نماید. در آن صورت اینجانب اقدام دانشگاه را می پذیرم و حق هرگونه اعتراضی را از خود سلب می کنم.
- ۲) این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است
- ۳) چنانچه پس از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ مقاله، چاپ کتاب، ثبت اختراع و .... از مفاد و نتایج این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه مجوز لازم را اخذ و در کلیه انتشارات خود نام دانشگاه و استاد راهنمایم را درج کنم.

با تقدیر و تشکر شایسته از استاد فرهیخته و فرزانه جناب آقای دکتر مهدی عباسی سرمدی که با نکته های دلاویز و گفته های بلند ، صحیفه های سخن را علم پرور نمود و همواره راهنما و راه گشای بنده در اتمام واکمال پایان نامه بوده است. همچنین استاد ارجمند جناب آقای دکتر ابوالحسن سلیمانی استاد مشاور که همواره مشوق و پشتیبانم بوده و با ارائه نظرات ارزشمند بنده را در انجام این تحقیق یاری نمودند کمال تشکر و سپاس را دارم.

معلمانم مقامت ز عرش برتر باد همیشه توسن اندیشه ات مظفر باد.

تقدیم به:

خدایی که آفرید

جهان را، انسان را، عقل را، علم را، معرفت را، عشق را

و به کسانی که عشقشان را در وجودم دمید.

گاهی بیاییم و احوالشان را بپرسیم

سپاس بی کران پروردگار یکتا را که هستی مان بخشید و به طریق علم و دانش رهنمونمان شد و

به همنشینی رهروان علم و دانش مفتخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را روزیمان

ساخت.

چکیده

خانواده کانون مقدسی است که برعالی ترین عواطف بنا شده است و به لحاظ کارکرد، مهم ترین نقش رادرسعادت وشقاوت جوامع ایفا می کند، لذا تلاش در راستای حفظ و استواری آن، ضرورتی اجتناب ناپذیر است از پایه های اصلی و اساسی زندگی زناشویی روابط جنسی محسوب شده که روابط جنسی موثر موجب پایداری بیشتر زندگی زناشویی می گردد. در این میان توجه به حقوق جنسی زنان به عنوان یکی از عنصرهای اصلی تشکیل خانواده از اهمیت ویژه ای برخوردار است. بر آوردن نیازهای جنسی افراد از بهترین راه ممکنه یکی از کارکردهای خانواده محسوب می شود.

میل جنسی در انسان یک امر طبیعی بوده و یکی از تهدیدهای به نسبت شایعی که تعادل، نشاط و بقای خانواده را در معرض خطر قرار می دهد غفلت از این موضوع در خصوص حقوق جنسی زوجه است. با بررسی این موضوع در فقه بیان شده که اسلام به میل جنسی زن صحنه گذاشته و بر آن حقوقی نیز مترتب گردیده است همچنین در اسناد بین المللی حقوق جنسی را یکی از حقوق بنیادین بشریت دانسته که باید در همه جوامع مورد احترام و حمایت واقع گردد بادر نظر گرفتن این موارد، این موضوع در احکام فقهی و قوانین ایران باخلاء های مواجهه است. در این پژوهش بررسی مشکلات موجود در جامعه از طریق تحلیل اسناد و مصاحبه با افراد و قیاس و تطبیق آن با احکام فقهی و حقوقی و اسناد بین المللی حقوق بشر، صورت گرفته و افراد مورد استفاده در مصاحبه افراد مورد استفاده در مصاحبه به واسطه معرفی سایر پژوهشگران و همچنین پرس و جو در فضای مجازی شناسایی شده و مورد مصاحبه قرار گرفتند مورد مصاحبه قرار گرفتند. حقوق جنسی، جزء حقوق طبیعی افراد و ملصق به ذات است و بر حسب سن، نژاد و شرایط متفاوت است و جعل آن از سوی شارع ممکن نبوده و ورود شارع در اینگونه حقوق به منظور ممانعت از تعدی و هدایت آن در مسیر درست می باشد.

واژه های کلیدی: میل جنسی - حقوق بشر - حقوق جنسی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	
الف_ بیان مسله	ز.....
ب_ اهمیت و ضرورت تحقیق.....	ط.....
ج_ اهداف پژوهش.....	ی.....
د_ پرسش های تحقیق.....	ی.....
ه_ فرضیه ها.....	ی.....
و_ ساختار.....	ک.....
فصل اول_ کلیات.....	۱.....
۱-۱ اهمیت و ضرورت خانواده.....	۴.....
۲-۱ دشواری های تحقیق.....	۷.....
۳-۱ پیشینه تحقیق.....	۸.....
فصل دوم_ مبانی نظری تحقیق.....	۱۱.....
۱-۲ توجه به میل جنسی زن در فقه.....	۱۲.....
۱-۲-۱ احراز حقوق جنسی زن بر مبنای برخی آیات.....	۱۲.....
۱-۲-۲ احراز حقوق جنسی زن بر مبنای برخی روایات.....	۱۳.....
۱-۲-۳ مصادیق حقوق جنسی زن در آرای مشهور فقها.....	۱۴.....
۱-۲-۱-۳ حق قسم.....	۱۴.....
۱-۲-۱-۲ حق موافقه.....	۱۵.....
۱-۲-۱-۳ حق فسخ نکاح.....	۱۵.....
۱-۲-۱-۳-۱ عنن.....	۱۶.....
۱-۲-۱-۳-۲ جب.....	۱۶.....

۱۷	.....۲_۱_۳_۳_۳ خصاء.....
۱۷	.....۲-۱-۴ ادله استظهار حقوق جنسی زن بیش از مقدار تعیین شده در فقه.....
۱۷	.....۲_۱_۴_۱ استنادبه قاعده لاضرر.....
۱۹	.....۲_۱_۴_۲ استنادبه قاعده عسرو حرج.....
۲۰	.....۲_۱_۴_۳ مقدمه واجب.....
۲۰	.....۲_۱_۴_۴ معاشرت به معروف.....
۲۱	.....۲_۱_۴_۵ قاعده مماثلت در حقوق.....
۲۱	.....۲_۱_۴_۶ حرمت تعاون بر گناه.....
۲۲	.....۲-۱-۵ ضمانت اجرای حقوق جنسی زن در فقه.....
۲۳	.....۲-۲ دیدگاه فقها در خصوص نشوز زوج.....
۲۶	.....۲-۲-۱ چگونگی و کیفیت رابطه زناشویی در بررسی های فقهی.....
۲۷	.....۲-۳ توجه به میل جنسی زن در قوانین.....
۲۸	.....۲-۳-۱ فسخ نکاح به استناد عیوب جنسی زوج.....
۲۹	.....۲-۳-۱-۱ غیبت زوج.....
۲۹	.....۲-۳-۱-۲ ترک زندگی خانوادگی از سوی زوج.....
۳۰	.....۲-۳-۱-۳ محکومیت قطعی زوج به حبس بیش از پنج سال.....
۳۱	.....۲-۳-۲ طلاق به استناد عسر و حرج زوجه (ماده ۱۳۰، ق.م.).....
۳۲	.....۲-۴ نشوز زوج در قوانین خانواده.....
۳۳	.....۲-۵ توجه به میل جنسی زن در بررسی اسناد بین المللی حقوق بشر.....
۳۳	.....۲-۵-۱ مفهوم شناسی حقوق بشر.....
۳۴	.....۲-۵-۲ حقوق بشر و فرهنگ اسلامی - ایرانی.....
۳۵	.....۲-۵-۳ اقتباس بهره‌مندی زنان از حقوق جنسی برابر در اعلامیه جهانی حقوق بشر.....
۳۶	.....۲-۵-۴ اختصاص مواد خاص به حقوق زنان در سند بین المللی حقوق بشر.....
۳۶	.....۲-۶ اعلامیه رفع تبعیض از زنان ۱۹۶۷.....
۳۸	.....۲-۷ کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان ۱۹۷۹.....
۴۰	.....۲-۸ وجه اشتراک و افتراق حقوق جنسی زن در فقه، قوانین ایران و اسناد بین المللی حقوق بشر.....
۴۲	..... فصل سوم_ تبیین مدل مفهومی و روش پژوهش .....
۴۴	.....۳-۱ طرح پژوهش کیفی.....
۴۵	.....۳-۱-۱ روش شناسی تحلیل گفتمان.....
۴۶	.....۳_۱_۲ دلایل انتخاب تحلیل گفتمان.....

۴۷	۲-۳ روش جمع آوری داده ها.....
۴۷	۱_۲_۳ تحلیل اسناد.....
۴۷	۲_۲_۳ مصاحبه.....
۴۸	۳_۳ نحوه انتخاب مشارکت کنندگان و فرایند تعیین محور مصاحبه.....
۴۹	۱-۳-۳ شیوه های تحلیل داده ها.....
۴۹	۲-۳-۳ فرایند تحلیل مصاحبه.....
۴۹	۱_۲_۳_۳ تحلیل تفسیری.....
۵۳	۴-۳ اعتبارپذیری و قابلیت اعتماد داده ها.....
۵۴	۵-۳ جمع بندی.....
۵۵	فصل چهارم_ تحلیل داده های تحقیق.....
۵۸	۱-۴ بررسی اعتبار و پایایی.....
۶۲	۲-۴ ارائه یافته ها مصاحبه ها.....
۶۲	۱-۲-۴ معانی استخراج شده.....
۶۳	۲-۲-۴ تشکیل خوشه های مضامین.....
۶۴	۳-۴ شرح مضامین.....
۶۵	۱-۳-۴ مؤلفه های عدم رضایت از رابطه.....
۶۵	۱_۱_۳_۴ اختلال جنسی زوج.....
۶۷	۲_۱_۳_۴ انحراف جنسی زوج.....
۶۸	۳_۱_۳_۴ فاصله دار بودن تعداد رابطه.....
۶۹	۴_۱_۳_۴ غیبت زوج.....
۷۱	۲-۳-۴ علل ناپایداری وی بی ثباتی خانواد.....
۷۱	۱_۲_۳_۴ عدم پاسخگویی به نیاز جنسی.....
۷۱	۲_۲_۳_۴ گرایش به سمت روابط فرا زناشویی.....
۷۳	۳_۲_۳_۴ طلاق عاطفی.....
۷۳	۴_۲_۳_۴ عدم حسن معاشرت زوجین.....
۷۴	۵_۲_۳_۴ بی اعتمادی در خانواده.....
۷۵	۳-۳-۴ ارتباط بین روابط زناشویی و سلامت جسمی-روانی زن.....

- ۷۵.....۴_۳_۳_۱ بروزبیماری های روانی.....
- ۷۶.....۴_۳_۳_۲ بروز بیماری های جسمی.....
- ۷۷.....۴_۳_۳_۳ ازدست دادن اعتماد به نفس.....
- ۷۸.....۴_۳_۳_۴ انحراف جنسی زوجه.....
- ۷۸.....۴_۳_۳_۵ حس حقارت.....
- ۷۹.....۴-۴ ارتباط بین روابط زناشویی و سلامت جسمی-روانی مرد.....
- ۷۹.....۴_۴_۱ بروز بیماری های روانی.....
- ۸۰.....۴_۴_۲ بروز بیماری های جسمی.....
- ۸۱.....۴_۴_۳ از دست دادن اعتماد به نفس.....
- ۸۲.....۴-۵-۴ عدم کفایت قوانین در این زمینه.....
- ۸۲.....۴_۵_۱ دشواری ثبات عسرو حرج زوجه.....
- ۸۳.....۴_۵_۲ طلاق تنها گزینه پیش روی زنان.....
- ۸۴.....۴-۵-۳ اعمال نظر سلیقه ای توسط قاضی.....
- ۸۵.....۴-۵-۴ فقدان قوانین کیفی.....
- ۸۶.....۴-۵-۵ فقدان قانونی آموزش زوجین پیش از ازدواج و در طی آن.....
- ۸۶.....۴-۵-۶ تزییع حقوق مالی زوجه در اثر طرح دعوی طلاق از سوی وی.....
- ۹۰.....۴-۶-۶ بحث.....
- ۹۰.....۴-۶-۱ حق مواجهه.....
- ۹۰.....۴-۶-۲ نشوز زوج.....
- ۹۱.....۴-۶-۳ فسخ نکاح.....
- ۹۴.....۴-۴ مسکوت بودن قوانین ایران.....
- ۹۵.....۴-۵-۴ اسناد بین المللی حقوق بشر در خصوص میل جنسی زنان.....
- ۹۵.....۴-۶-۴ موارد اشتراک و افتراق این مسئله.....
- ۱۰۵.....۴_۷ نتیجه گیری.....
- ۱۰۶.....پیشنهادها.....
- ۱۰۷.....منابع و مأخذ.....

فهرست جداول

- جدول ۳-۱: نحوه خوشه سازی از مصاحبه های صورت گرفته..... ۵۲
- جدول ۴-۱- جدول: بررسی بار ارزشی مقوله‌ها در مصاحبه‌ها..... ۵۸
- جدول ۴-۲ معرفی نمونه ها..... ۶۰
- جدول ۴-۳- نمونه یک از جملات مهم و معنای فرموله شده از آنها..... ۶۱
- جدول ۴-۴- خوشه های مضامین استخراج شده از مصاحبه های زنان..... ۶۴

فهرست شکل ها

- شکل ۱-۱- فرایند کلی پژوهش..... ۱۰
- شکل ۱-۳: فرایند فصل روش شناسی..... ۴۴
- شکل ۲-۳: روش شناسی پژوهش..... ۵۴
- شکل ۱-۴: گروه های هدف مصاحبه..... ۶۰

مقدمه

یکی از گرایش‌های غریزی بشریت میل جنسی است، که در مکتب وحی در کنار پرورش و رشد سایر استعدادها و ابعاد وجودی آدمی، لازمه رسیدن به تکامل حقیقی و قرب الی الله است. توجه وافر و در خور اندیشه دین مبین اسلام به این غریزه و میل، بدین دلیل است که باید آنچنان در مسیر تعادل هدایت شود، که آدمی را به هدف خلقتش که همان مقام خلیفه الهی است برساند. غریزه جنسی از جمله امیالی است، که فطری بوده، و لازمه ساختمان روح و جسم انسان است. از دیدگاه فلسفه اسلامی، این غریزه همچون هر امر وجودی دیگر، خیر به شمار می‌رود. اسلام نیاز بشر به تمتعات جنسی را به صورتی معقول و منطقی پذیرفته است. در متون فقهی شاهد آن هستیم که زن را مکلف به پاسخ به نیاز جنسی مرد به نیکوترین وجه می‌دانند و سرد مزاجی زن را عاملی برای کشش مرد به سمت تعدد زوجات یا ازدواج موقت تلقی می‌کنند. اما مطالبات جنسی زن را، در سایه ی میل جنسی مرد، تفسیر کرده و حقیقت میل جنسی زن در نگاه و آراء فقها و حقوقدانان مغفول مانده است.

علت انتخاب این موضوع این است که چرا با آنکه استمتاع جنسی، امری کاملاً دو جانبه بوده، و نیاز هر دو جنس می‌باشد؛ اما در متون فقهی و به تبع آن قوانین ایران، حق بسیار وسیع تری از روابط جنسی برای مردان نسبت به زنان در نظر گرفته شده است؛ بدین صورت که زن موظف است در هر زمان و مکانی که شایسته این عمل باشد، در خواست مرد را در این باره اجابت نماید، ولی در مقابل حق بهره برداری برای او به هر چهار ماه یکبار در قالب مواقعه و هر چهار شب یکبار در قالب مضاجعت خلاصه گردد. منظور از «مواقعه» همان دخول است و هر چهار ماه یک بار بر مرد واجب می‌شود و فقها تصریح کرده اند که بیش از این مقدار بر مرد واجب نیست. از آنجا که فاعل در عمل وطی زوج می‌باشد و این امر به شهوت، رغبت و قوت جسمی او بستگی دارد لذا معقول نیست که اجابت خواست زوجه بر زوج را واجب بدانیم چرا که این امر در هر زمانی که زوجه بخواهد، ممکن نیست.

روابط جنسی یکی از پایه‌های اصلی و اساسی زندگی زناشویی محسوب شده، و در حقیقت روابط جنسی موثر، موجب پایداری بیشتر زندگی زناشویی می‌شود. زیرا روابط خاص زناشویی، ارتباط مستقیم با رضایت عاطفی زوجین از یکدیگر داشته، و تامین کننده امنیت روحی و روانی آنان می‌باشد. بنابراین زوجین بطور عام نیازمند این تمتعات هستند.

الف_ بیان مساله

تمایلات و فعالیت های جنسی، امری واقع بینانه محسوب می شود و منشأ بسیاری از تحولات در زندگی انسان می باشد؛ چرا که مانند سایر امیال فطری انسان از آغاز تولد کودک وجود داشته و متناسب بارشداومتحول وشکوفامی شود(طهماسبی،عباسی، ۱۳۹۱:مقدمه). عملکرد جنسی بخشی از زندگی و رفتار انسانی است وچنان با شخصیت فرد درهم آمیخته است که صحبت از آن به عنوان پدیده ای مستقل، غیرممکن به نظر می رسد. عملکردجنسی بخشی از سلامت جنسی زن محسوب می شود.یکی از معتبر ترین نظریه هایی که نیاز های انسان را دسته بندی کرده است، نظریه مزلو است که همراه با سایر نیازهای فیزیولوژیک، به نیاز های معنوی انسان نیز توجه کرده است. به اعتقاد مزلو نیازهای انسان به ترتیب اهمیت عبارتند از: نیازهای فیزیولوژیک، نیاز به امنیت، نیاز به تعلق داشتن، نیاز به احترام و نیاز به خود شکوفایی. « همچنین نیاز به غذا، آب، و مسایل جنسی از جمله نیازهای- فیزیولوژیکی محسوب می شود». نیاز جنسی در انسان ابعاد بسیاری دارد که بعد فیزیولوژیک، یکی از آنهاست (شولتز،دوان، سیدنی، ۱۳۷۹: ۳۴۵).

تمایل جنسی به جنس مخالف امری طبیعی است که بی توجهی یا سرکوب کردن آن راهی نامناسب برای فرار از آسیب های آن است. باید این میل را به رسمیت شناخت و برای ارضای آن به صورت صحیح و کامل تلاش کرد. اسلام این نیاز را مناسب و مفید دانسته و به ارضای آن به شکل صحیح توصیه کرده است. برای ارضای صحیح و دچار نشدن به آسیب های روابط جنسی، توصیه اسلام به بهره مندی از این گزینه و ارضای آن از طریق ازدواج و حفظ حریم میان دو جنس است. ارضای مناسب وکنترل آن، می تواند مصونیت فردی و اجتماعی را به دنبال داشته است(حسین زاده، ۱۳۹۰:۹۹). در اندیشه دینی و تفکر شیعی نیز گزینه جنسی و میل برگرفته از آن، از نیرومند ترین امیال انسانی است(لامدی ۱۳۶۶:۲۰۴). از این رو در تفکر دینی به ارضای این نیاز از طریق ازدواج تاکید فراوان شده است(حر عاملی، ۱۹۹۱:۳).

در اسلام تنها راه پاسخ به نیاز جنسی برای هر دو جنس، ازدواج است. بعضی از استادان حقوق در تعریف نکاح گفته اند: « نکاح عبارت از رابطه ی حقوقی است که به وسیله عقد بین مرد وزن حاصل می گردد و به آنها حق می دهد که تمتع جنسی از یکدیگر ببرند.»(صفایی، امامی، ۱۳۹۴) ازدواج به معنی بهم آمیختن و برقراری رابطه آمیزشی، پیمانی است مقدس و الهی که بین دو انسان از دو جنس مخالف برقرار شده و در سایه آن روابط جنسی بصورت مشروع و عملی پاک و مستحب در می آید(ملک محمودی، ۱۳۸۰: ۱۷).

گریزه جنسی در وجود انسان، گریزه ای بسیار نیرومند و ارزنده است. از این رو، انسان نیازمند همسر است. ارضای درست گریزه جنسی یک نیاز طبیعی است که باید به آن پاسخ داده شود و ازدواج نیاز طبیعی هر انسان است (امینی، ۱۳۸۳: ۱۳). حق تمتع جنسی از محورهای اساسی تشکیل خانواده است و به نظر اکثریت حقوقدانان شرط خلاف آن، شرط خلاف مقتضای ذات عقد نکاح بوده و مبطل عقد نکاح است (اسدی، ۱۳۸۵: ۳۶). ازدواج عقدی است که حقوق اسلام آن را به منظور حلّیت استمتاع جنسی زن و مرد، تولید مثل و تشکیل خانواده تدبیر نموده است. بنابراین نکاح پایه تشکیل خانواده است. زیرا بوسیله ی آن خانواده تشکیل یافته رشد و نمو می نماید. از همین جهت حقوق اسلام به همان پیمانۀ که به خانواده اهتمام به خرج داده است، به مسئله ی ازدواج نیز اهتمام به خرج داده است. از همین رو هیچ یک از ادیان الهی و قوانین مدنی وجود ندارد که به موضوع ازدواج اهمیت و احترام ویژه قائل نشده باشد (نظام الدین، ۱۳۸۶: ۸۶).

با توجه به آنچه که مطرح شد و لزوم توجه به میل جنسی انسان و نادیده نگرفتن آن و لزوم پاسخ به آن از طریق نکاح، آنچه مطرح می شود این است که نگاه فقهی و حقوقی به این مسأله، در خصوص زن، چگونه است؟ در بررسی فقهی این موضوع با این مسأله مواجه می شویم که در فقه امامیه و به تبع آن قوانین موضوعه ایران، زن موظف به تمکین جنسی کامل در برابر شوهر خود می باشد اما حق جنسی زن محدود به یکبار ارتباط جنسی در هر چهار ماه می باشد. که این مسأله فقهی بیانگر این موضوع می باشد که در شریعت اسلام، زوجه دارای حق جنسی می باشد اما در بهره مندی از این حق با زوج خویش برابر نمی باشد. «با اینکه میزان بهره برداری جنسی زن، چندین برابر مرد است؛ ولی با وجود این، حق همبستری، به میزان مرد برای او در نظر گرفته نشده است. مقدار واجب حق جنسی زن به "مضاجعت" که از آن به همخوابگی تعبیر می شود، در هر چهار شب یکبار و «مواقعۀ» در هر چهار ماه یکبار خلاصه می شود» (نجفی، ۱۳۷۴: ۳۱/حرعاملی، ۱۳۷۳: ۱۰۰).

با توجه به اینکه نشوز زوج می تواند در قالب خودداری از ادای حقوق جنسی زن ظهور و بروز نماید. زیرا تنها راه شرعی پاسخ به نیاز جنسی زن، شوهر اوست. و خودداری غیر موجه مرد از این امر، نه تنها ضررهای مستقیم فردی بر زوجه وارد می آورد، بلکه ضررهای غیر مستقیم اجتماعی نیز بر جامعه وارد می کند. زیرا در صورتی که زوج حقوق یاد شده را ادا نکرده، و از طلاق وی نیز خودداری نماید، عملاً همسرش را در معرض آسیب های روانی، و یا ناهنجاری های اجتماعی، از جمله خیانت قرار می دهد. همچنانکه چنین شرایطی می تواند، زمینه ساز گرایش به خشونت، منازعه، خودکشی و یا قتل باشد. بدیهی است که هیچ یک از این امور مطلوب شارع نبوده و چنین رفتاری از سوی زوج، معاشرت به معروف نیست، و طبق فرموده امام صادق گناه تمامی این آثار سوء بر عهده ی زوج خاطی است (حرعاملی، پیشین: ۱۰۰).

در خصوص چرایی این موضوع و پژوهش در مورد آن ابتدا باید بررسی شود که آیا زنان نیازی به برقراری ارتباط جنسی، بیش از مقدار تعیین شده در فقه دارند یا خیر؟ گر چه لذت جویی و ارضای غریزه جنسی تمام هدف ازدواج نیست، لیکن یکی از اهداف مهم و محرک اولی در ازدواج است و تحکیم بنیاد خانواده و حسن رابطه زوجین، تاثیر به سزایی دارد. امام رضا (ع) فرمودند: واشتهت منک مثل الذی تشتهبه منها» زن همان توقع را از تو دارد که تو از او داری (ابراهیم امینی، ۱۳۸۶: ۲۲۱).

ب_ اهمیت و ضرورت تحقیق

با توجه به اینکه مطالبات جنسی زنان موضوعی است که بین تمامی زنان جهان مطرح بوده و خاص جنس زن است، توجه به اذهان و نگاه های بین المللی در این خصوص نیز مد نظر بوده است. برخی ملاحظات ناصواب عرفی و نگاه های مردانه فقهی - حقوقی، موجب آن شده که بیان نیازهای جنسی و مطالبه ارضای آن از ناحیه زوج فاقد جایگاه درست قانونی باشد و تحت الشعاع مسائل دیگر قرار گرفته و در نتیجه منشأ بسیاری از اختلافات و نزاع های بین زوجین شود. مطالعات و بررسی ها نشان می دهد که درصد بالایی از اختلافات زندگی زناشویی، ناشی از اختلال در کام جویی جنسی بوده و یا به عللی ریشه در روابط جنسی دارد. (علی قائمی، ۱۳۸۸: ۲۰۷) در تایید نگاه مردانه در فقهت به این موضوع می توان گفت: «تاثیر ناخودآگاه شرایط، نیازها و غرایز بر درک و فهم بشری فی الجمله جای انکار ندارد و نمی توان آن را از درک بشری زدود. در تاریخ فقهت شیعی و سنی، زنان اندکی به رتبه اجتهاد نائل آمده و از آن کمتر، به عرضه افکار و اندیشه ها پرداخته اند. این امر سبب شده فقه به گونه ای ناخودآگاه با احساس و غرایز مردان الفت بیشتری داشته باشد. به تعبیر دیگر، پژوهشگران و اندیشمندان مرد، هر قدر هم که طرفدار حقوق و آزادی زن باشند، باز ممکن است حس مردانگی آنان بروز کرده و ناخودآگاه به فهم درست نایل نشوند.» (مهدی مهریزی، ۱۳۹۰: مقدمه)

این مسئله در روایات و برخی از نظرات فقها مورد توجه قرار گرفته، لیکن چون در خصوص این امر با تعارض آراء فقها مواجه هستیم مشهور نظر فقها لحاظ شده و قوانین موضوعه ایران نیز در این خصوص سکوت نموده، و یا به صورت اختصار بدان اشاره نموده که با مشکلات و ابهامات مواجهند. لذا با توجه به اهمیت مسئله و روزآمد بودن آن ضرورت می نماید که در این خصوص بررسی و تدقیق انجام شود. از سوی دیگر با توجه به اهمیت و جایگاه خانواده در هر جامعه ای بخصوص جامعه دینی ما، هرآنچه که بنیان خانواده را متزلزل سازد یا سبب تعارضات بین فردی و خلاء عاطفی بین افراد خانواده به ویژه زن و مرد را فراهم آورد؛ و یا سبب عدم اقبال عموم در نگرش مثبت به ازدواج و تشکیل کانون خانوادگی گردد؛ شایسته است که مورد پژوهش و واکاوی قرار گیرد. در خصوص مسایل مربوط به خانواده، مسلماً حمایت های قانونی لازم و قابل توجه می باشند.

از آنجا که یکی از مسائل مهم در خصوص روابط بین فردی زوجین، رابطه جنسی و کمیت و کیفیت آن می باشد و در نظر گرفتن این موضوع که در این رابطه، یک طرف قضیه زن قرار دارد؛ لذا مطالعه و تحقیق در خصوص مطالبات جنسی وی ضروری می نماید.

ج_ اهداف پژوهش

مطالعه و بررسی احکام فقهی- حقوقی موجود در خصوص میل جنسی زن و لزوم توجه به آن و مقایسه احکام موجود با اسناد بین المللی

هدف اصلی

مطالعه و بررسی میزان توجه به میل جنسی زنان در فقه، قوانین ایران و اسناد حقوق بشر و توجه به وجه اشتراک و افتراق این احکام با معنای ذهنی، ادراکات و تجربیات زنان جامعه در این خصوص

هدف فرعی

بررسی و مطالعه احکام فقهی(فقه امامیه)، در خصوص توجه به میل جنسی زن
بررسی و مطالعه مواد قانونی و نظر حقوقدانان در خصوص توجه به میل جنسی زن
بررسی مطالعه اسناد بین المللی حقوق بشر در خصوص توجه به میل جنسی زن

د_ پرسش های تحقیق

سوال اصلی

حقوق و میل جنسی زنان در فقه، قوانین ایران و اسناد بین المللی حقوق بشر چیست؟

سوالات فرعی

- ۱- توجه به میل جنسی زنان در فقه چگونه است؟
- ۲- توجه به میل جنسی زنان در قوانین ایران تا چه حد است
- ۳- توجه به میل جنسی زنان در اسناد بین المللی حقوق بشر چگونه است؟

ه_ فرضیه ها

- حقوق جنسی زن در فقه با نگاه مردانه مورد قضاوت قرار گرفته است.
- در ادبیات حقوقی ایران در خصوص میل جنسی زن، با نقصان مواجه هستیم.

و ساختار تحقیق

این پژوهش با هدف کلی آغاز شده است و از چهار فصل تشکیل می شود که فصل اول آن کلیات تحقیق که شامل پیشینه و دشواری تحقیق و غیره می باشد. فصل دوم این پژوهش با عنوان مبانی نظری تحقیق به بررسی مسائل مربوطه می پردازد. در این تحقیق فصل سوم را به عنوان تبیین مدل مفهومی و روش پژوهش تدوین یافته است که به بررسی روش های جمع آوری داده ها، روش شناسی، تحلیل و اعتبارپذیری داده ها پرداخته شده و در نهایت در فصل آخر که همان فصل چهارم با عنوان تحلیل داده های تحقیق می باشد به بیان مقدمه ای، شرح مضامین و نتیجه گیری و غیره می پردازد.

فصل اول

کلیات تحقیق